

انديشه‌های بين‌رديين

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات
منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۸۴

گزارش‌های هفتگی

تیر ۱۳۹۷

اندیشکده راهبردی تبیین

مجموعه گزارش‌های هفتگی

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۸۴

وبگاه اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی: تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

کد پستی: ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۲۶۱۵۳۲۳۹

فهرست

- ۶ خلاصه مدیریتی
- ۸ مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های راهبردی منطقه
- ۸ ۱- یک اعتراف تاریخی درباره کودتای ترکیه و چند نکته
- ۱۰ ۲- دشواری‌های حل اعتراضات عراق
- ۱۲ مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی
- ۱۲ ۳- بازاعمال تحریم‌ها علیه ایران؛ موانع و تلاش‌های ایالات متحده
- ۱۴ ۴- اوپک، جایگزینی نفت ایران و ابهام در آینده‌ی بازار نفت

خلاصه مدیریتی

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

عناوین مورد بررسی در این شماره:

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های راهبردی منطقه:

یک اعتراف تاریخی درباره کودتای ترکیه و چند نکته

دشواری‌های حل اعتراضات عراق

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی:

بازاعمال تحریم‌ها علیه ایران؛ موانع و تلاش‌های ایالات متحده

اوپک، جایگزینی نفت ایران و ابهام در آینده‌ی بازار نفت

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های راهبردی منطقه

۱- یک اعتراف تاریخی درباره کودتای ترکیه و چند نکته

«خاویر سولانا» دبیر کل اسبق ناتو و مسئول پیشین سیاست خارجی اتحادیه اروپا، دو سال پس از کودتای نافرجام در ترکیه، در پیامی توثیقی اعلام کرد: «می‌خواهم اعتراف کنم. می‌دانستیم که در ۱۵ جولای (سال ۲۰۱۶ میلادی) قرار است در ترکیه کودتائی روی دهد؛ اما به ترکیه کمکی نکردیم. به همین دلیل است که ناتو باید از آقای اردوغان عذرخواهی کند.» (این توثیق اکنون از صفحه او حذف شده است)

این اعتراف تاریخی در حالی صورت می‌گیرد که یک سوال اساسی در این خصوص وجود دارد؛ با وجود مطلع بودن ناتو از کودتا، آیا آمریکا نیز از آن آگاه بوده است؟ به نظر با توجه به نفوذ، سیطره و محوریت آمریکا در ناتو، پاسخ این سوال مثبت است.

سوال دیگر اما نقش آمریکا در این کودتا است. آیا آمریکا صرفاً از این کودتا مطلع بوده است؟ دو گونه پاسخ به این سوال قابل طرح است؛

۱. نخست این که آمریکا بر اساس کارهای اطلاعاتی خود یا دیگر متحدانش در ناتو، صرفاً مطلع بوده است که چنین کودتایی بناست در ۱۵ جولای ۲۰۱۶ صورت گیرد. در این صورت این سوال اساسی مطرح می‌شود که چرا چنین اطلاع مهمی را با دولت ترکیه در میان نگذاشته است؟! اگر فرض را صرفاً بر مطلع بودن آمریکا از کودتا و دست‌نداشتنش در آن بگذاریم، نتیجه این خواهد بود که آمریکا قطعاً رغبتی به دولت اردوغان نداشته که آن را از کودتا مطلع نکرده است.

۲. پاسخ دوم بدین صورت است که آمریکا و متحدانش نه تنها از کودتا مطلع بوده‌اند که در طراحی آن نیز نقش ایفا کرده‌اند. از قضا وقتی آمریکا از کودتا آگاه بوده و به دولت ترکیه اطلاع نداده، ممکن است به این دلیل بوده باشد که خودش در طراحی آن اثرگذار بوده است. البته به نتیجه قطعی رسیدن در این خصوص، نیازمند اطلاعات بیشتر است. اما با اعتراف تاریخی خاویر سولانا، اتهام نقش آفرینی آمریکا در کودتای سال ۲۰۱۶ ترکیه، بیشتر از قبل شده است.

گفتنی است چند روز پس از کودتای نافرجام در ترکیه، رهبر معظم انقلاب اسلامی در سخنانی فرمودند: «شما ملاحظه کردید در کشور ترکیه؛ [البته] هنوز به نظر ما اثبات نشده است، اما اتهام قوی وجود دارد که این کودتایی که در ترکیه رخ داد، با تدبیر و تهی‌های آمریکایی‌ها بود. اگر ثابت بشود، رسوایی بزرگی برای آمریکا است. ترکیه کشوری بود که روابط خوبی با آمریکا داشت و میگفت متحد منطقه‌ای آمریکا است؛ [اما] حتی با ترکیه هم حاضر نیستند [بسازند]؛ چون یک گرایش اسلامی آنجا وجود دارد؛ با اسلام مخالفند، با گرایش اسلامی مخالفند.»

۲- دشواری‌های حل اعتراضات عراق

تظاهرات مردم عراق به دلیل پایین بودن سطح خدمت‌رسانی دولت در زمینه برق و آب‌رسانی و نیز بیکاری گسترده، در استان‌های بصره و نجف به مدت شش روز ادامه داشته است. سطح این اعتراضات تا حدی بوده که به فرودگاه نجف و دفاتر احزاب سیاسی و استانداری نیز کشیده شده است.

تحلیل

۱. عراق در حال حاضر به علت پایان دوره نمایندگی پارلمان قبلی و عدم تشکیل پارلمان جدید فاقد قوه‌ی قانونگذاری است و این به معنای عدم بررسی موضوع و اهداف و زمینه‌های ایجاد اعتراضات به صورت ریشه‌ای است که در صورت فروکش کردن امکان اشتعال مجدد آن را فراهم می‌کند. خلاء قدرت تقنینی و نبود نمایندگان مردم در فرایند بهبود اوضاع، حل بحران را دشوار خواهد کرد.

۲. سفر وزیر نیروی عراق به ایران برای صادرات برق به عراق نتیجه‌ای در بر نداشت و ایران به دلیل کمبود برق در داخل قادر به صادرات برق به عراق نیست. دولت عراق ناگزیر باید برای حل مشکل برق و آب از دیگر همسایگانش کمک بگیرد و یا در داخل به سرعت شرایط بهبود اوضاع را فراهم کند.

۳. عراق دوره‌ی بازشماری بخشی از آرای انتخابات متهم به تقلب را می‌گذراند. مشارکت کم مردم در انتخابات و نارضایتی مردم اعم از شیعه و سنی و کرد از دولتمردان عراقی، مجدداً کشور را دچار آشوب کرده است. اگر دولت عراق قادر به حل مسئله در

کوتاه مدت نباشد، امکان شیوع اعتراضها به مناطق سُنی و فعال شدن هسته‌های داعش و گروه‌های آشوبگر نیز افزایش خواهد یافت و این به معنای ایجاد مجدد ناامنی در عراق و مشکلات ناشی از آن خواهد بود.

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی

۳- بازاعمال تحریم‌ها علیه ایران؛ موانع و تلاش‌های ایالات متحده

مطابق اعلام وزارت خزانه‌داری ایالات متحده، پس از خروج آمریکا از برجام، تحریم‌های یکجانبه علیه ایران در دو مرحله‌ی زمانی ۱۵ مرداد و ۱۳ آبان، بازاعمال خواهند شد.

تحلیل و ارزیابی

اعمال مجدد تحریم‌های آن کشور علیه ایران، کار ساده‌ای به نظر نمی‌رسد و با چالش‌ها و موانعی همراه است. این تحریم‌ها از دو بعد سیاسی-حقوقی و اجرایی قابل بررسی است:

موانع سیاسی-حقوقی:

۱. عدم همراهی دیگر بازیگران: خروج یکجانبه‌ی آمریکا از برجام در عین پابندی کامل ایران به آن، تا حد زیادی مشروعیت تحریم‌های یکجانبه‌ی آن کشور را از بین می‌برد و همراهی دیگر بازیگران را با آن، دشوار می‌سازد.

۲. عدم زیرساخت حقوقی بین‌المللی: گرچه تحریم‌های یکجانبه‌ی آمریکا با شدت بیشتری نسبت به قطعنامه‌های شورای امنیت علیه ایران وضع و اعمال شده‌اند، با این حال، قطعنامه‌ها زیرساخت و مشروعیت حقوقی لازم را جهت اعمال تحریم‌های یکجانبه فراهم می‌کرد.

موانع اجرایی:

۱. زمان ناکافی: دولت ترامپ قصد دارد طی شش ماه، کاری را انجام دهد که دولت پیشین ایالات متحده طی مدت هشت سال انجام داده بود.

۲. عدم اقتناع و جنگ رسانه‌ای کافی: نباید فراموش کرد که بخش مهمی از راهبرد تحریمی ایالات متحده علیه ایران، جنگ رسانه‌ای و ایران‌هراسی بوده است. امری که با توجه به سیاست‌های دولت کنونی آمریکا، کار ساده‌ای به نظر نمی‌رسد.

تلاش‌ها جهت رفع موانع:

۱. تلاش‌های دیپلماتیک: نظیر رایزنی با عربستان جهت افزایش تولید نفت و درخواست از آلمان جهت عدم پرداخت مطالبات ایران

۲. تهدید: وزارت خزانهداری با انتشار اسنادی، کشورها و بنگاه‌هایی را که قصد تجارت با ایران داشته باشند، به مجازات تهدید کرده است.

۳. اقدامات رسانه‌ای: تلاش برای ایران‌هراسی و اتهاماتی که با همراهی رژیم صهیونیستی طی دو ماه گذشته به ایران نسبت داده شده است، بخشی از این سیاست است.

۴- اوپک، جایگزینی نفت ایران و ابهام در آینده‌ی بازار نفت

مدتی پی از خروج ایالات متحده از توافق هسته‌ای، این کشور اعلام کرده قصد دارد صادرات نفت ایران را به صفر برساند.

در این راستا، آمریکا سعی دارد از ظرفیت دیگر کشورهای صادرکننده نفت داخل و خارج از اوپک، استفاده نماید.

تحلیل و ارزیابی

۱. اولین مسئله‌ی مهمی که در موضوع «به صفر رساندن صادرات نفت ایران» باید مدنظر قرار گیرد، امکان تحقق آن است. به نظر می‌رسد این موضوع با توجه به برخی پیش‌نیازها و پیامدهایی که دارد، امکان تحقق کامل نخواهد داشت.

۲. با در نظر گرفتن شرایط دیگر تولیدکنندگان، جبران میزان تولید نفت ایران در بازارهای جهانی، کار ساده‌ای به نظر نمی‌رسد. مشکلات داخلی و نزوئلا و لیبی و لزوم ایجاد زیرساخت برای افزایش بلندمدت صادرات در عربستان، از موانع جدی تحقق سیاست مزبور است.

۳. عربستان در صورتی که بخواهد تولید نفت خود را به میزان حداقل یک میلیون بشکه افزایش دهد، نیازمند زیرساخت‌های آن است که به نظر نمی‌رسد در کوتاه‌مدت تأمین شود. همچنین برداشت طولانی‌مدت از منابع نفتی نیز خطراتی جدی را برای آن کشور و بازار نفت جهانی در پی دارد.

۴. بنا به دلایل فوق، توقف عرضه‌ی نفت ایران در بازارهای جهانی، منجر به شوک نفتی و آشوب در بازار خواهد شد.

۵. علاوه بر امکان یا عدم امکان جایگزینی نفت ایران، با توجه به عدم اجماع جهانی جهت تحریم کشورمان، به نظر نمی‌رسد سیاست به صفر رساندن فروش نفت ایران تحقق یابد. به همین دلیل، انتظار می‌رود ایالات متحده تمرکز خود را بر جلوگیری از دستیابی ایران به درآمدهای نفتی قرار دهد.

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

نشانی مادر شبکه‌های اجتماعی

@Tabyincenter

Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱ - ۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران: